

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผลของการศึกษา

การจัดงานศพถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน เป็นประเพณีปฏิบัติที่ผู้อยู่กระทำให้กับผู้ตาย เพื่อแสดงความเคารพรักและอาลัย ให้เกียรติและสำนึกในบุญคุณ และยกย่องผู้ตาย เป็นครั้งสุดท้าย มีหลักฐานเกี่ยวกับการจัดการศพของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ก่อนทำการเผาศพนั้นจะจัดการด้วยการฝังก่อนเพียงแต่การฝังศพในยุคสมัยนั้นมาจากเหตุจากความกลัวอำนาจลึกลับของธรรมชาติ ความลึกลับสามารถทำร้ายคนได้นำไปสู่ความกลัว เมื่อเห็นคนในครอบครัวตนเองตาย และไม่รู้สาเหตุของการตายยิ่งทำให้เกิดความกลัว และความกลัวดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้เกิดพิธีกรรมการฝังศพขึ้นและประโยชน์อีกทางหนึ่งคือเพื่อไม่ให้ศพถูกรบกวนจากสัตว์และซากศพที่เน่าเหม็นก็ไม่รบกวนคนที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยอีกทั้งการปลงศพนั้นยังเกิดขึ้นเพื่อแสดงความอาลัยรักต่อผู้ที่เสียชีวิต

ส่วนการเผาศพนั้นนักวิชาการเชื่อว่าบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพิธีกรรมดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาหลายแสนหลายหมื่นปี และที่สำคัญคือ บ่งบอกถึงวิวัฒนาการของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่พัฒนาตนเองเข้าสู่สมัยหัวเลี้ยวหัวต่อประวัติศาสตร์¹ ในขณะที่อีกสมมติฐานหนึ่ง อธิบายว่า พิธีการฝังศพเริ่มมีในยุคหินเก่า มีการใส่สิ่งของลงในหลุมศพและนำศพไปวางในหลุมที่ขุดไว้บริเวณที่เคยอยู่อาศัยมาก่อน ทาด้วยฝุ่นสีแดง สันนิษฐานว่าเป็นการแสดงความพยายามที่จะนำชีวิตกลับคืนมา ต่อมาในยุคหินใหม่จึงเกิดคติความเชื่อว่าการฝังศพเป็นการส่งคนตายกลับคืนสู่พื้นดิน เพราะดินมีความผูกพันกับมนุษย์ในการดำรงชีวิต²

การจัดการศพของมนุษย์ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีพัฒนาการมาโดยตลอด นับแต่เริ่มต้นด้วยการฝังและเปลี่ยนแปลงไปสู่การเผา ดังในคัมภีร์อุทาน ตอนพาหิยะสูตร กล่าวถึงการจัดการศพในสมัยพุทธกาล สรุปได้ว่าเมื่อมีใครเสียชีวิตก็จะนำร่างไปเผาและทำศพไว้เหนืออัฐิของผู้ล่วงลับ ซึ่งการทำศพในสมัยนั้นไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนเมื่อเผาเสร็จแล้วก็จะทำศพไว้ การทำศพมีปรากฏมาจนถึงปัจจุบันเมื่อเผาศพเรียบร้อยแล้วลูกหลานของผู้ล่วงลับอาจเก็บอัฐิไว้ที่บ้านหรือนำอัฐิมาบรรจุไว้ใน

¹ ผุสดี รอดเจริญ, “พิธีกรรมการฝังศพในสมัยก่อนประวัติศาสตร์: ความเชื่อและสถานภาพทางสังคม”, *ดำรงวิชาการ*, 15,1(มกราคม-มิถุนายน 2551): 145-167.

² สมิต ตะกรุดแก้ว, “คติความเชื่อและสัญลักษณ์ของภาชนะที่ใช้สำหรับการฝังนังศพ”, *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4,1(มกราคม-มิถุนายน 2555): 1-14.

สถาปนาที่สร้างขึ้นเป็นที่ระลึกให้ลูกหลานได้เคารพกราบไหว้ นอกจากนี้ในคัมภีร์เดียวกัน ได้กล่าวถึง ประเพณีการชำระร่างกายหลังร่วมงานศพไว้ด้วย การชำระร่างกายด้วยการล้างหน้าหรืออาบหน้านั้นทำ เพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีที่อาจติดมาเมื่อไปร่วมงานศพ³

แม้ว่าในคัมภีร์ดังกล่าวจะได้กล่าวถึงความเรียบง่ายในการจัดการศพในสมัยพุทธกาล แต่ การศึกษาของ พระครูกัลยาณธรรมโฆษ⁴ ก็พบว่ามียุคหลายพิธีกรรมการจัดการศพในสมัย พุทธกาล ประกอบด้วย การนำศพไปทิ้งในป่าหรือในป่าช้าเพื่อให้เป็นอาหารของแร้งกา สัตว์ป่า หรือ เน่าเปื่อยไปเอง การนำศพไปฝังดิน การนำศพไปเผา การนำกระดูกมาก่อเจดีย์เก็บไว้บูชา และการ นำศพไปลอยทิ้งในแม่น้ำสายสำคัญ ซึ่งแต่ละพิธีกรรมนั้นมีการวิเคราะห์ว่าเกี่ยวข้องกับฐานะทาง เศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ตลอดจนความเชื่อจากลัทธิ ต่างๆ ที่มีอยู่ในสมัยนั้นเป็นพื้นฐานใน การจัดพิธีศพที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม พิธีกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดก็ล้วนแต่มีความเรียบง่ายสอดคล้องกับ สถานะการณของสังคมในขณะนั้นต่อเมื่อระยะเวลาผ่านไป การจัดการเกี่ยวกับความตายหรือ งานศพมีการเพิ่มพิธีกรรมที่เน้นการบำเพ็ญกุศลจนกลายเป็นประเพณีของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ และปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ อธิบายว่า ประเพณีดังกล่าวอยู่บน รากฐานพิธีที่อิงอยู่กับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นการดำเนินการตามหลักธรรมของสมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้ทรงตรัสสั่งสอนพุทธศาสนิกชนว่าให้สิ่งที่ตนเป็นบุญเป็นกุศล ดังนั้นความ ตายก็นับว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตจึงได้มีการอุทิศส่วนกุศลนั้นแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเป็นผู้ที่เป็นพี่น้อง มิตรสหายก็จะได้บำเพ็ญกุศลธรรม ความกตัญญูกตเวทีตามแก่ผู้ล่วงลับไป แล้ว คือ แสดงความรำลึกถึงและตอบแทนพระคุณของผู้ล่วงลับไปแล้วขณะเดียวกันผู้ที่ทำบุญก็จะได้ สร้างความเจริญในทางบุญกุศล สะสมบุญคือความดีไว้ในชีวิตของตนเองให้มาก ๆ โดยในการทำบุญ สามารถที่จะกระทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ คือ ด้วยการให้ทาน หรือการบริจาค การรักษาศีล คือประพฤติดี ประพฤติชอบทางวาจา ภาวนา การฝึกอบรมจิตและเจริญปัญญา⁵

แต่เมื่อวิเคราะห์จากพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายหรือพิธีศพหรืองานศพ เป็นการทำพิธีตาม หลักศาสนานั้น เพื่อแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนตายกับคนเป็น โดยผ่านพิธีกรรมงานศพที่

³ แศรียา อังทองกำเนิด, “คัมภีร์อุทาน: ความรู้เรื่องธรรมเนียม”, *วารสารมนุษยศาสตร์*, 19,1(มกราคม-มิถุนายน 2555): 17-18.

⁴ พระครูกัลยาณธรรมโฆษ (รุ่ง กลฺยา โฆ), “การศึกษาคติธรรมจากประเพณีงานศพ: กรณีศึกษาชุมชนตำบลตรวจ อำเภอสรีนครังค์ จังหวัดสุรินทร์”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554), หน้า 37-39.

⁵ จวีวรรณ วงศ์ศรี, “งานศพในกรุงเทพมหานคร: การจัดการที่เหมาะสมในการถือปฏิบัติ”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555), หน้า 1-2.

อาจมีความแตกต่างกันอีกด้วยนั้นเป็นเพราะการแสดงออกถึงความแตกต่างของสถานภาพของคนตาย อย่างน้อยฐานจะเป็นตัวแบ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของพิธีกรรมงานศพคนตาย แต่พิธีกรรมทั้งหมดตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ หลายประการ คือ เพื่อป่าวประกาศยืนยันการขาดสูญตัวตนของผู้ตาย เพื่อเป็นเวทียืนยันสถานภาพทางสังคมของคนเป็นว่าคนมีชีวิตปกติจะเป็นอยู่อย่างเดิมหรือจะต้องเปลี่ยนสถานภาพ บทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเป็นการยืนยันคุณค่าความมีอยู่ของชีวิตอื่นและของวิถีชีวิตวัฒนธรรมประจำถิ่น เพื่อยืนยันการหมดสภาพนิติบุคคลของคนตาย เพื่อแสดงวิถีปฏิบัติทางวัฒนธรรม และเพื่อแสดงปรีชาธรรมผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการศพ เช่น การมัดตราสังข์ สามเปลาะ การเคาะ โลงรับศีล และการสวดอภิธรรม เป็นต้น นั้นหมายถึงแม้ว่าการพิธีศพจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาแต่ก็ยังคงแสดงความสำคัญพื้นฐานที่ต้องการให้สติแก่ผู้คนที่ยังมีชีวิตอยู่

พิธีกรรมงานศพของชาวพุทธล้านนามีความละเอียดอ่อนมากมายหลายขั้นตอนผสมผสานกันทั้งความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา พราหมณ์ ผี และไสยศาสตร์ เข้ามาเกี่ยวข้อง และผสมผสานลงตัวจนกลายเป็นประเพณีที่ยึดถือและต้องปฏิบัติตาม โดยชาวล้านนาถือว่าการตายของคนใดคนหนึ่ง ในชุมชนถือเป็นเรื่องใหญ่ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือในการจัดพิธีกรรมให้เรียบร้อยไม่ว่างานศพนั้นจะเป็นงานศพของใคร เจ้านาย พระภิกษุสงฆ์ หรือชาวบ้านสามัญธรรมดา โดยเฉพาะการจัดงานศพของชาวล้านนาสามัญธรรมดานั้น มีการจัดที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของการตาย ตายดี และตายร้ายหรือตายโหง มีความแตกต่างกันมาก การตายดีจะมีการจัดพิธีกรรมที่ละเอียด พิถีพิถัน ให้ถูกต้องตามจารีตประเพณี ให้เหมาะสมกับฐานะค่านิยมที่ดีในสังคม นับตั้งแต่พิธีกรรมอาบน้ำศพ การห้างลอย การใส่หีบศพ การจัดดอกไม้ประดับ การสร้างปราสาทศพ การทำเรือนทาน การสวดอภิธรรมศพ ตลอดถึงการบรรเลงดนตรีขับกล่อมงานศพ การประชุมเพลิงหรือการเผา ตลอดจนพิธีหลังเสร็จสิ้นการเผาศพ ก็ยังมีการเก็บกระดูก มาทำบุญ การเจริญพระพุทธมนต์ การถวายอาหารแด่พระสงฆ์ (दानขันข้าว)

ส่วนการจัดการศพคนตายร้ายหรือตายโหงดูค่อนข้างจะเจียมเหงา รวบรวม ขัดสน มีดมน และมีข้อห้ามบ่งเฉพาะเพราะการตายโหงหรือการตายผิดปกติเป็นเรื่องใหญ่โตมาก เป็นเวรเป็นกรรมทั้งคนตายและคนเป็น เมื่อเป็นผีก็ยังคงดูว่าผีที่ตายธรรมชาติ ถ้าตายโหงนอกบ้านก็จะนำศพเข้ามาในบ้านไม่ได้ จะเก็บศพไว้ข้างคั่นก็ไม่ได้ ต้องรีบนำไปฝังในป่าช้าในเวลาก่อนค่ำของวันนั้น หากตายในเวลากลางคืน ก็จะนำไปฝังในเวลากลางคืนของวันนั้น โดยชาวบ้านจะช่วยกันจุดได้คุ้มกัน ไปฝังที่ป่าช้า ตายวันนั้นก็ต้องฝังในวันนั้น หากตายในป่าก็ให้ฝังในป่า

การนำศพชาวบ้านสามัญชนทั้งตายดีหรือตายร้ายไปป่าช้า ต้องห้ามสถานเดียว การเคลื่อนศพไปจะทำเป็นคานหาม จำนวนคนหาม 4 คน โดยชาวบ้านเปลี่ยนคนหาม แต่รายที่ตายไม่ดินั้นจะไม่มีพระสงฆ์จูงศพไป ป่าช้า จะทำสังฆทานก็ไม่ได้ จะทำบุญขันข้าวก็ไม่ได้ ทานได้อย่างเดียวคือทานข้าวดิบหรือข้าวสารที่ไม่ได้นึ่ง ตายโหงบางกรณีถ้าจะเผา ต้องทำพิธีกรรมบางอย่างก่อนจึงจะเผาได้

จึงเห็นได้ว่าการจัดพิธีกรรมศพของชาวพุทธล้านนาต้องปฏิบัติตามคติ และความเชื่อ ให้ถูกต้องตาม ประเพณี เพื่อความอยู่ดีเป็นสุข ของผู้อยู่เบื้องหลัง และผู้ที่ละโลกไปแล้ว

แต่จากการศึกษาการจัดการงานศพในพื้นที่ล้านนาจะพบว่า รูปแบบพิธีกรรมก่อนตายยังถือ ปฏิบัติอยู่แต่สำหรับพิธีกรรมหลังการตายส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากวิถีชีวิตที่ เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดค่านิยมแบบใหม่ ที่คำนึงถึงความสะดวกสบายมากกว่าความสามัคคี รวมทั้ง เหตุผลทางค่านิยมที่ต้องการความทัดเทียมกับผู้อื่น⁶ อย่างไรก็ตามพิธีกรรมงานศพในภาคเหนือนี้มัก ระบุตรงกันถึงระเบียบ ประเพณีปฏิบัติและแบบแผนที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกันของประเพณีศพ ซึ่งจะมี ความแตกต่างจากธรรมเนียมพิธีของภาคกลางในบางประการ แบบแผนพิธีศพจะเป็นการทำตาม ขั้นตอนที่จะมีผู้รู้แนะนำซึ่งทำให้เกิดการปฏิบัติตามแบบอย่างที่เคยทำมาตั้งแต่อดีต โดยจะมีการ เปลี่ยนแปลงบ้างบางส่วน⁷

คนไทยของในจังหวัดลำพูน เป็นกลุ่มคนจากเมืองของได้เคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานใน ล้านนาตั้งแต่สมัยพญาติโลกราชแห่งราชวงศ์มังราย เมื่อปี พ.ศ.2348 พระเจ้ากาวิละได้ทำการฟื้นฟู เมื่อลำพูน มีการกวาดต้อนผู้คนจากเมืองเพื่อนำมาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูน ทำให้ผู้คนจากเมือง ของเป็นประชากรส่วนใหญ่ของเมืองลำพูนที่ปัจจุบันยังคงเป็นกลุ่มคนที่สามารถรักษาวัฒนธรรมของ ตนเองไว้ค่อนข้างดีโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษา แม้ว่าคนไทยของจะเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของ ลำพูน และสังคมเมืองลำพูนประกอบด้วยคนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดลำพูนใน ช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเมื่อระยะเวลาผ่านไปยาวนานทำให้ เกิดการผสมผสานกันทางสังคมและวัฒนธรรม⁸ คือจากรูปแบบวิถีชีวิตดั้งเดิมจากเมืองของมา ผสมผสานกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา มีการปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ตามยุคสมัยและเลือกรับ ผสมผสานวัฒนธรรมอื่น ๆ แต่ก็พบว่าคนไทยของมีจุดเด่นที่สำคัญคือ แม่ไทยของจะเลือกรับผสมผสาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

⁶พระอธิการพิพัฒน์พงษ์ ฐานวฑฺฒโธ (ใจกว้าง), “ศึกษาความเปลี่ยนแปลงการจัดการงานศพของชาวพุทธ: กรณีศึกษา บ้านหมื่น ตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554), หน้า 17-19.

⁷วีรยุทธ นาคเจริญ, “ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมที่ใช้เทศน์ในพิธีศพแบบล้านนา”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545), หน้า 26.

⁸แสวง มาละแซม, “ประวัติศาสตร์การเคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวของในเมืองลำพูน”, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538), หน้า ง-จ.

วัฒนธรรมอื่นแต่ก็จะไม่ทิ้งรูปแบบวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวยอง รวมถึงการรักษาประเพณี และ พิธีกรรมทางศาสนา⁹

แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้าน ทากู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน แต่คนไทยของจะมีจุดแข็งที่สำคัญคือ การไม่ ทิ้งรูปแบบวิถีชีวิตและความเชื่อตลอดจนการรักษาประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา แต่เมื่อพิจารณา สภาพสังคมในปัจจุบันแล้วอาจปฏิเสธไม่ได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมายในหลายด้าน เช่น วัฒนธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เคยมีอยู่ในชุมชน ภาพเก่า ๆ ที่เคยช่วยเหลือกันก็เริ่มจะจางหายไป แม้แต่เรื่องของประเพณีบางสิ่งบางอย่างก็เริ่มหายไปด้วยทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญมีมากขึ้น คน ในชุมชนก็มีวิถีชีวิต วิถีคิดที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้พิธีกรรมการจัดการงานศพของไทยของ เปลี่ยนแปลงไปด้วย และจากสภาพที่พบเห็นโดยทั่วไปก็คือ เกิดธุรกิจการจัดงานศพแบบครบวงจรเข้า มามีบทบาทในการรับเหมาจัดงานศพ โดยมีเรื่องผลกำไรเข้ามาเกี่ยวข้อง จากการที่เคยหิบบิ่บ ก็ กลายเป็นการเช่า จากที่เคยแบ่งปัน ก็กลายเป็นการซื้อขาย จากที่เคยมาช่วยเหลือก็กลายเป็นการรับจ้าง สภาพดังกล่าวนี้พบเห็นได้ทั่วไปในการจัดงานศพของพื้นที่ต่าง ๆ ในขณะเดียวกันบ้านทากู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นหมู่ที่มีกลุ่มคนไทยของอาศัยอยู่และ ปัจจุบันยังคงมี การรักษาวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยของอยู่ โดยเฉพาะประเพณีงานศพ ยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิม ไว้ แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมวัฒนธรรมทุกวันนี้

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธี กรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทากู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในครั้งนี้ เพื่อเสนอแนว ทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของให้รักษา อัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมและดำรงคงอยู่อย่างเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาบริบทของประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมงานศพของ คนไทยในภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไป
- 2) เพื่อศึกษาชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพ ของคนไทยของบ้านทากู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

⁹ ฉิชาพร แสงเหมือนขวัญ, “การศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวยองในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555), หน้า 182.

3) เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ให้รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดำรงคงอยู่อย่างเหมาะสมต่อไป

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1) ทำให้ทราบบริบทของประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยในภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไป

2) ทำให้ทราบเรื่องราวของชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของที่บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

3) สามารถเสนอแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ให้รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดำรงคงอยู่อย่างเหมาะสมต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาบริบทของประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยในภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไป รวมทั้งศึกษาชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของที่บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ จังหวัดลำพูนให้รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดำรงคงอยู่อย่างเหมาะสมต่อไป

1.4.2 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษานี้มีขอบเขตพื้นที่ อยู่ในกลุ่มคนไทยของ บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

อัตลักษณ์วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปประเพณีของของกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า ชาวยอง ซึ่งอพยพมาจากเมืองยอง ในเขตรัฐฉาน ประเทศพม่า เข้ามาอยู่อาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์

ประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทย หมายถึง การจัดงานศพถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน เป็นประเพณีปฏิบัติที่ผู้อยู่กระทำให้กับผู้ตาย เพื่อแสดงความเคารพรักและอาลัย ให้เกียรติและสำนึกในบุญคุณ และยกย่องผู้ตายเป็นครั้งสุดท้าย ประเพณีงานศพของคนไทย มีวิธีการและขั้นตอนประกอบพิธีกรรมจำแนก ตามข้อมูลที่ปรากฏได้ 4 ขั้นตอน คือ 1. วันถึงแก่กรรม (วันตาย) 2. วันตั้งศพบำเพ็ญกุศล (วันจันเฮือนดี) 3. วันฉาปนกิจศพ (วันเผา) 4. วันหลังฉาปนกิจศพ (วันเก็บอัฐิ)

1.6 การเสนอผลการศึกษา

บทที่ 1 บทนำ

นำเสนอที่มาและความสำคัญของการศึกษา เรื่องแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านท่ากุ่ม หมู่ 1 ตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับการจากการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอสถานะภาพความรู้เกี่ยวกับคติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยในภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไป ตลอดจนประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของชาวของในจังหวัดลำพูน รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

นำเสนอกระบวนการศึกษา ได้แก่ รูปแบบการศึกษา วิธีการศึกษาภาคเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎี วิธีการการศึกษาชุมชน ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านท่ากุ่ม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การศึกษาเพื่อหาทิศทางที่เหมาะสมของการจัดการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านท่ากุ่ม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และวิธีการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชน บ้านท่ากุ่ม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

บทที่ 4 การศึกษาชุมชน ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านท่ากุ่ม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

เป็นการศึกษาชุมชน สังคมและวัฒนธรรมบ้านท่ากุ่ม รวมทั้งศึกษาประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านท่ากุ่ม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ประกอบด้วยความเป็นมา รูปแบบและพิธีการของประเพณีและพิธีกรรมการจัดการศพของคนไทยของบ้านท่ากุ่ม จากนั้นทำการวิเคราะห์หาค่าและปัญหาของการอนุรักษ์รักษาประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านท่ากุ่ม

**บทที่ 5 แนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคน ไทยของ
ชุมชนบ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**

ทำการศึกษาเพื่อหาทิศทางที่เหมาะสมของการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรม
งานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และแนวทางการอนุรักษ์
และสืบสานประเพณีพิธีกรรมงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

บทที่ 6 สรุป

สรุปสาระสำคัญของการวิจัยในวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งอภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved